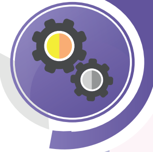
2.1.1.7. Felsefede Temellendirme

Yaşantısında pek çok sorunla karşılaşan insan, çözüme yönelik cevapların doğruluğundan şüphe duyduğunda birtakım yollar izler: "Dışarıda yağmur yağıyor mu?" sorusuna verilen cevaptan şüphe duyduğunda dışarıya yönelir ve cevabın doğruluğuna bakar. Bazı sorulara verilen cevapların doğruluğu ise birtakım bilimsel araştırmalar sonucunda öne sürülen açıklamaları gerektirir. "Havaya atılan cisimler neden yere düşüyor?" sorusuna verilen cevapların doğruluğu bu türdendir.

Yukarıda söz edilen sorulara verilen cevapların doğru olması farklı yöntem veya teknikler gerektirse de bunlar kanıtlayıcı ölçütlere dayandıkları için cevabın geçerliliğini de sağlar. Bir soruya verilen cevap arayışı bu ölçütlere sahip olmayabilir ve geçerlilikleri için başka türden yol ve yöntemler gerekebilir. "Ben kimim?", "Kendimi tanıyor muyum?", "Herkes için geçerli ahlak kuralları olabilir mi?", "Hayatın amacı ne olmalıdır?", "Aşk nedir?", "En iyi yönetim biçimi hangisidir?", "Her şeyin bir nedeninin olması zorunlu mudur?" gibi hayatın ana problemlerine yönelik sorulara verilen cevaplar bu türdendir ve onların doğru olup olmadığına bilimsel yöntemlerle açıklama getirilemez. Bu tip sorulara yönelik anlamlı çözümleme girişimleri felsefeden beklenebilir ve onun izlediği yönteme de **temellendirme** denir.

Felsefede temellendirme denince öncelikle gelişigüzel bir açıklama değil akıl yürütme, ele alınan soruna ilişkin kanıtlama veya çürütme anlaşılır. Felsefede temellendirme, düşüncenin ya da görüşün dayanaklarını göstermeyle ya da gerekçelerini ortaya koymayla yapılır. Temellendirme yoluyla ele alınan soruna ilişkin bilgi ya da görüşler incelenir, daha sonra akıl ve mantık ilkeleri yardımıyla tutarlı hâle getirilir. Kısacası problem, ayrıntılı olarak betimlenir ve düşüncelerin ortaya konması sağlanır. Filozofun probleme yönelik temellendirme yaparak ulaşmış olduğu cevabın doğruluğuna, yapmış olduğu temellendirmenin yapısal tutarlılığına bakılarak karar verilir. Filozofun temellendirmesinin geçerliliği en azından buna bağlıdır.

Hiçbir filozof, felsefede temellendirmeyle kesin yargılarda bulunarak "Bu problemin kesin çözümü budur. Ben bu problemi çözdüm." dememelidir, dese bile başka temellendirme ve çözüm yollarını engelleyemez. Filozofların felsefi problemlere yönelik -matematikçilerde olduğu gibi- nihai çözüm formülleri yoktur. Filozoflar, temellendirmeyle problemlere yönelik kendi eleştirel görüşlerini felsefede mantıksal olarak gerekçelendirir. Filozof, problemi temellendirir ve onu betimler. Bu açıdan filozof, felsefede temellendirmeyle probleme yönelik görüşlerinin gerekçelerini ortaya koymaya çalışmaktadır.

Uygulama

Aşağıda verilen metni okuyup metinden hareketle soruları cevaplayınız.

NEDENSELLİK

Hume (Huym); "Mantıksal olarak her şeyin bir nedeni vardır." şeklinde bilinen nedensellik ilkesini, eleştirel incelemeyle felsefi sorgulamaya tabi tutan ilk filozof olarak kabul edilir. Yaptığı incelemeler doğrultusunda nedenselliğin mantıksal olarak zorunlu bilgi sağlamayan bir alışkanlık olduğunu ve insanın doğanın işleyişinin bilgisine kesin olarak ulaşamayacağını ileri sürer. Örneğin metallerin ısıtılması sonucu genleşme olacağı söylenebilir. Hume'a göre metalin ısıtılmasına A olayı, metalin genleşmesine B olayı dersek "A olayı B olayının nedenidir." tarzında formüle edilebilecek bu söyleyiş aslında mantıksızdır ve daha önceki deneyimlerin hatırlanmasından ibarettir. Gündüzün geceyi, gecenin de gündüzü izlemesi onların birbirinin nedeni olduğunu göstermediği gibi.

Nedensellik, mantıksal doğruluğu olan bir kavram değildir. Nedensellik, insanın doğa olaylarının işleyişine yönelik bilme isteğiyle ilgili bir kavramdır. İnsan, gerçek dünyada olan olayların birbirine nasıl bağlandığının açıklanmasında nedenselliği kullanır. Ama insanı mantıksal olarak kesin bilgiye ulaştırmaz. İnsanın gözlemi, deneyimiyle sınırlıdır ve doğadaki olayların nedensel bağına ilişkin sınırsız gözlem yapma şansı yoktur. Bu nedenle mantıksal olarak nedensellik mümkün değildir. İnsanın ileri süreceği her bir neden, kendi sınırlı gözleminin deneyimine dayanır.

Hume, dış dünyadan (insan zihninden bağımsız olan doğadan) veya nesneden türetilemeyen nedenselliğin, nesnel bir olgu değil de insan doğasıyla ilgili psikolojik bir olgu olduğunu öne sürer. Olayların aynı şekilde defalarca olmasının insan zihnini etkilediğini savunur. Ona göre nedensellik, mantıksal olarak kesin bir bilgi değildir.

Komisyon

Sorular

1. **Ana problemin hangi paragrafta yer aldığını altını çizerek belirtiniz.**
2. **Metindeki sav ve kanıtları bularak altını çiziniz.**
3. **Hangi paragrafta probleme yönelik görüş ileri sürülmüştür? Altını çizerek belirtiniz.**